

11.11.2019

Asia/14

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 27.08.2019 § 301

HEL 2019-005019 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ym. valtuustoaloitteesta koskien koulukiusaamisen kitkemisen toimintaohjelmaa.

Kiusaamisen nykytilanne ja toimenpiteet sen torjumiseksi

Koulukiusaamiseen on ollut Helsingissä nollatoleranssi sekä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa että toisella asteella. Kaikki kiusaamistapaukset eivät kuitenkaan ole tulleet tietoon, ja osan selvittely on ollut todella haastavaa.

Koulukiusaamisen määrää varhaiskasvatuksessa on selvitetty huoltajien ja päiväkodin henkilöstön yhteisissä tapaamisissa. Erityisen tärkeä on Hyve4, jossa vanhemmat haastattelevat lastaan näiden kokemuksista päiväkodin ryhmästä, osallisuudesta ja hyvinvoinnista. Tässä yhteydessä on selvitetty myös lasten subjektiivisia kokemuksia kiusaamisesta. Lapsilta kysyttiin ”Kiusataanko jotain lasta sinun ryhmässäsi? Jos, niin miten?” Puolet 4-vuotiaista päivähoitossa olevista lapsista kokee, että päiväkodissa esiintyy jonkinlaista kiusaamista. Kiusaamiskokemuksista kolmasosa on fyysistä kiusaamista, joka lasten kertomana tarkoittaa lyömistä, nipistämistä, raapimista, puremista ja tönimistä.

Ryhmäkohtaisissa toiminnan suunnitelmissa painotetaan näkökulmina lapsen osallisuutta, vuorovaikutusta sekä oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevaa varhaiskasvatusta. Esiopetuksen toimintasuunnitelmaan kirjataan yhteisöllinen oppilashuolto, joka sisältää opetusryhmien hyvinvoinnin, sukupuolten tasa-arvon sekä toiminnan kiusaamistilanteissa.

Perusopetuksessa kiusaaminen on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt selvästi. Kuitenkin esimerkiksi 8. ja 9. luokkalaisista peruskoulun oppilaista 5.5 prosenttia kokee edelleen tulevansa säännöllisesti kiusatuksi.

Kouluissa käytetään monenlaisia sosiaalisia- ja tunnetaitoja vahvistavia ohjelmia. Suosituin on KiVa koulu -ohjelma, joka on käytössä 78 prosentissa helsinkiläisiä kouluja. Ohjelmaa ei aina käytetä johdonmukai-

sesti ja kattavasti. Yli puolet ohjelmaa käyttävistä kouluista käyttää sitä vain osassa luokkia. Myöskään ohjelmaan kuuluvaa KiVa-tiimiä ei aina käytetä. Muita paljon käytettyjä menetelmiä ovat olleet Friends, Askeleittain, sekä Vertaissovittelu. Usein myöskään näitä ei ole käytetty systemaattisesti.

Kouluterveyskyselyn perusteella kiusaaminen on Helsingissä lukioissa hieman muuta Suomea yleisempää. Kiusaamiseen osallistuvien määrä sen sijaan on laskenut koko ajan. Kiusattujen määrä on lukioissa (1,5 %) selvästi pienempi kuin ammatillisessa koulutuksessa (3,5 %). Toisella asteella kiusaaminen on vähäisempää kuin peruskouluissa. Ammatillisessa koulutuksessa kiusaaminen on 2-3 kertaa yleisempää kuin lukioissa, mutta suuntaus on kuitenkin ollut parempaan päin. Myös kiusaamiseen osallistuvien määrä on laskenut.

Kokonaisuutena tilanne on toisella asteella menossa hieman parempaan suuntaan, mutta huolestuttaviakin asioita on. Syrjivä kiusaaminen on yleistä ja kaikilla koulutusasteilla on heikko kuuluvuudentunne luokka- ja koulu yhteisöön (noin 50 % ei koe kuuluvansa osaksi näitä).

Yhteisöllisten ennaltaehkäisevien menetelmien osaamisessa merkittävintä panostus on ollut Resto-sovittelumenetelmän käyttäminen kaikkien Stadin ammattiopistossa aloittavien ryhmien kanssa. Ryhmämuotoinen työskentely toimii ryhmäyttävänä toimena ja edistää yhteenkuuluvuutta ja keskusteluyhteyksiä ryhmissä. Periaatteena on, että kaikki toisen asteen opiskeluhuollon työntekijät koulutetaan menetelmän käyttöön. Kuraattorit ja psykologit työskentelevät kiusaamistapausten selvittämisessä usein työparina. Kiusaamistapaukset viedään aina myös koulutuspäällikön tietoon.

Toisen asteen opiskeluhuollon toimijat ovat useimmiten kokeneet, että kiusaamiseen puuttumisesta on ollut apua. Seksuaaliseen häirintään liittyen on hyödynnetty myös ulkopuolisten toimijoiden asiantuntijuutta (esimerkiksi Väestöliitto). Lukioissa on omia toimintamalleja kiusaamistilanteiden käsittelyyn, kuten "Kiva-tiimi". Esiin nostettavia ilmiöitä lukioiden osalta ovat opiskelijaryhmien klikkiytymiset, porukasta pois jättäminen, piilossa oleva kiusaaminen, ulkopuolisuuden tunne ja vuorovaikutushaasteet ryhmissä.

Kiusaamiseen kytköksissä on usein myös koettu yksinäisyys. Eri koulutusasteilla onkin alettu kohdistaa aiempaa enemmän huomiota sosiaaliseen kiinnittymiseen. Sosiaalinen kiinnittyminen on ollut opiskeluhuollon erityisenä painopisteenä kuluneen vuoden ajan.

Kunnianhimoinen kiusaamisen vastainen ohjelma

Helsingin kaupunkistrategiaan on kirjattu, että kaupunkiin luodaan kunnanhimoinen kiusaamisen vastainen ohjelma. Kasvatuksen ja koulutuksen lautakunta pitää strategian tavoitetta erittäin kannatettavana. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on yhdessä kaupungin muiden toimialojen, kolmannen sektorin edustajien, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa valmistellut ohjelmaa. Sitä laadittaessa on selvitetty myös kansainvälisiä malleja kiusaamisen estämisessä. Ohjelma otetaan käyttöön lukuvuoden 2019-2020 alkuvaiheessa, ja se esitellään lukuvuoden alkaessa oppilaille/opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen; varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten työntekijöille, yhteistyökumppaneille, päättäjille sekä kuntalaisille. Ohjelma kirjoitetaan lukuvuoden alkuun mennessä kielelle, jota myös lapset ja nuoret ymmärtävät vaivatta. Nuoret myös osallistuvat tekstin ja asiaan liittyvän tiedotuskampanjan suunnitteluun.

Ohjelmassa keskeistä on suomalaiseseen ja kansainväliseen tietoon perustuva johtaminen sekä se, että toimenpiteet kiusaamista vastaan toteutetaan johdonmukaisesti ja siten, että kaikki aikuiset toimivat yhdessä kiusaamisen lopettamiseksi. Kiusaamisen vastainen ohjelma kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen.

Kiusaamisen vastainen ohjelma muodostuu seuraavista osa-alueista:

1. Hyvinvoinnin mittarit
2. Sosiaalisia- ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat
3. Ryhmien, luokkien ja yhteisöjen yhdessä sovitut säännöt
4. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen
5. Hyvinvoinnin starttitapaamiset
6. Sähköiset palautekanavat
7. Kiusaamisen selvittämisen kirjaaminen
8. Kiusaamisen vastaisten toimien vastuuhenkilöt
9. Restoratiiviset lähestymistavat
10. Nimikkoakuinen paljon kiusatuksi tulleelle
11. Kiusaaminen on rikos. K-0 toiminta kaikki koulut kattavaksi
12. Tukioppilastoiminnan kehittäminen
13. Vertaistukitoiminta

11.11.2019

Ohjelman toimenpiteistä osa kohdentuu ennaltaehkäisevään työhön, kuten esimerkiksi jatkuvaan ryhmäyttämiseen sekä tunne- ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Osa toimenpiteistä kohdistuu siihen, mitä kouluissa tai oppilaitoksissa tehdään, kun kiusaamista on havaittu. Ohjelmassa on toimenpiteitä myös niihin tilanteisiin, joissa pitkään jatkunut kiusaaminen on tulehduttanut eri osapuolten välit niin, että tarvitaan ulkopuolista sovittelijaa. Tällaiseen tilanteisiin apua saadaan esimerkiksi Aseman lapsissa kehitellyn K-0 (Kiusaaminen nollaan) mallin avulla.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että edellä kuvatun mallin pohjalta voidaan edetä kiusaamisen vastaisessa työssä. Mallia tulee myös päivittää ja tarkentaa käytännön kokemusten perusteella.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi
